

Katarina Bugge Dahle

Deres ref.: 2020/961
Vår ref.: 20/16192-2
Saksbehandler: Jeppe Skullerud Ugland
Dato: 25.05.2020

Lovfortolkning - Tvangsvedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A - Fremtidsfullmakt

HelseDirektoratet viser til din e-post datert 27. april 2020 til Statens helsetilsyn, oversendt direktoratet som rette instans for behandlingen, 30. april 2020.

I henvendelsen reises det spørsmål ved om en fremtidsfullmektig kan få klagerett på vedtak om tvang etter reglene i pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.) kapittel 4A.

Klageretten fremgår av pbrl. § 4A-7 hvor pasienten eller pasientens «nærmeste pårørende» gis slik adgang. Hvem som er «nærmeste pårørende» er i utgangspunktet den som pasienten selv oppgir som nærmest, jf. pbrl. § 1-3 b.

Dersom pasienten ikke er i stand til å oppgi eller ta stilling til hvem som er «nærmeste pårørende», skal «nærmeste pårørende» være den som i størst utstrekning har «varig og løpende kontakt» med pasienten, likevel slik at det tas utgangspunkt i rekkefølgen opplistet i pbrl. § 1-3 b. Det vises til [rundskrivet til pasient- og brukerrettighetsloven](#), under kommentarene til § 1-3 b:

«Vilkåret om at den nærmeste er den som i størst utstrekning har varig og løpende kontakt med pasienten, kan også medføre at verge eller fremtidsfullmektig med kompetanse på det personlige området (som også omfatter myndighet på helseområdet) anses som nærmeste når pasienten selv ikke har oppgitt andre. [...] Om en verge eller en fremtidsfullmektig kan anses som nærmeste pårørende når pasienten selv ikke har oppgitt andre, avhenger av hva som ligger innenfor vergens eller fremtidsfullmektigens mandat (kompetanse). Dersom vergens mandat er begrenset til økonomiske forhold, vil vergen i utgangspunktet ikke være kompetent til å ta avgjørelser i helse spørsmål. Det samme gjelder dersom vergens mandat er begrenset til personlige forhold, men ikke omfatter helse spørsmål. En fremtidsfullmektig som bare har kompetanse på det økonomiske området, vil heller ikke uten videre regnes som pårørende etter bestemmelsen.»

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Jeppe Skullerud Ugland, tlf.: +4798611007

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det beror altså på en konkret vurdering om fremtidsfullmektigen er å anse som «nærmeste pårørende», og eventuelt hvilke disposisjoner fullmektigen har rett til å foreta etter fullmakten.

Det reises videre spørsmål ved om flere personer kan klage på tvangsvedtak. Som det fremgår av det ovennevnte vil en fremtidsfullmektig, som etter en konkret vurdering er å anse som «nærmeste pårørende», få klagerett på tvangsvedtak etter pbrl. § 4A-7. Dette medfører at eventuelle andre pårørende *ikke* har klagerett.

Helsedirektoratet ønsker likevel å presisere at klageretten etter pbrl. § 4A-7 er en rettsikkerhetsgaranti for pasienten, og den er særlig viktig i de aktuelle tilfellene der pasienten mangler samtykkekompetanse og ikke kan ivareta sine egne interesser. Lovens formål tilsier at bestemmelsen ikke skal tolkes innskrenkende der det er uklart hvem som er pasientens «nærmeste pårørende» etter pbrl. § 1-3 b, og det er heller ikke noe i veien for at det kan utpekes flere nærmeste pårørende der det er naturlig. Grunnen til at man i utgangspunktet ikke ønsker å ha flere med en selvstendig klagerett, er forutsigbarhet, både for pasienten og helsepersonell.

Det vises for øvrig til [vergemålsloven kapittel 10 Fremtidsfullmakter mv.](#) og eventuelle begrensninger som fremgår av denne.

Vi håper dette ga svar på spørsmålene. Dersom det ønskes ytterligere presiseringer, er det bare å ta kontakt.

Vennlig hilsen

Vårin Hellevik e.f.
seniorrådgiver

Jeppe Skullerud Ugland
førstekonsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk